

Вимоги до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення в обіг

Чи є дрібнотоварні виробники і пункти збирання молока операторами ринку?

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»

оператор ринку харчових продуктів (далі - оператор ринку) –

суб'єкт господарювання, який провадить діяльність з метою або без мети отримання прибутку та в управлінні якого перебувають потужності, на яких здійснюється первинне виробництво, виробництво, реалізація та/або обіг харчових продуктів та/або інших об'єктів санітарних заходів (крім матеріалів, що контактують з харчовими продуктами),

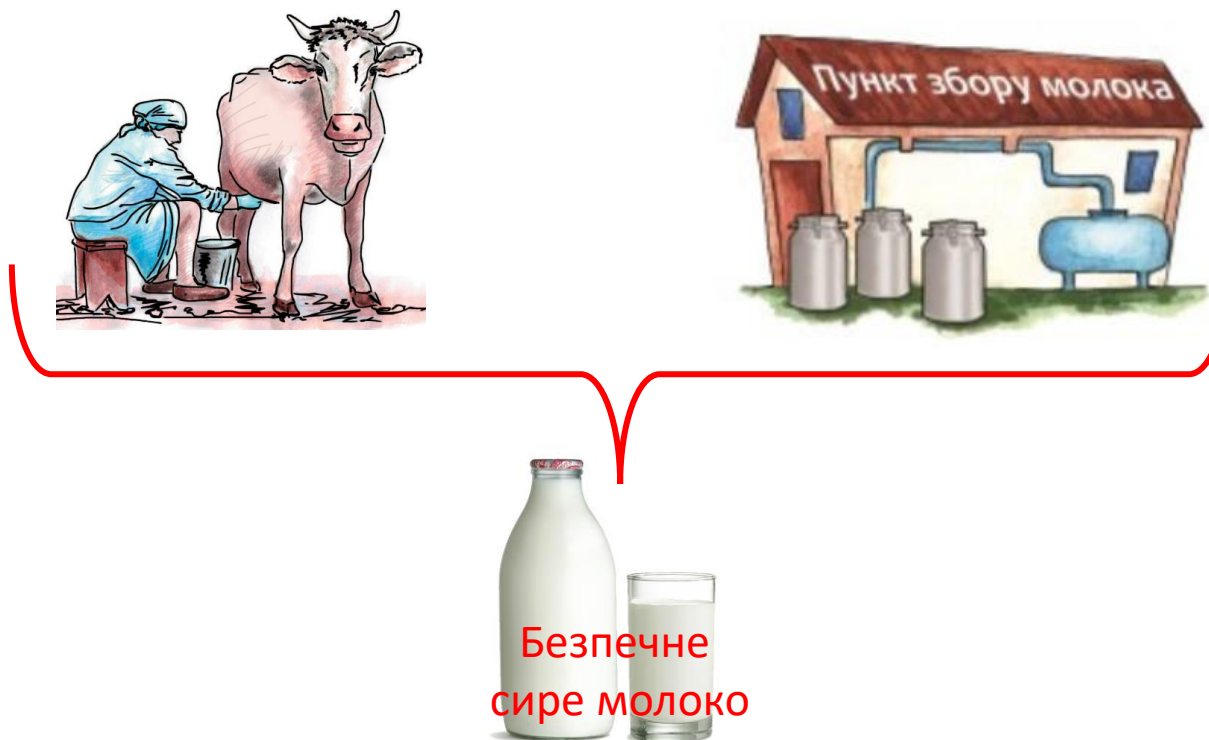
і який відповідає за виконання вимог цього Закону та законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів.

До операторів ринку належать *фізичні особи, якщо вони провадять діяльність з метою або без мети отримання прибутку та займаються виробництвом та/або обігом харчових продуктів* або інших об'єктів санітарних заходів. Оператором ринку також вважається агропродовольчий ринок

Яке основне завдання оператора ринку, а саме дрібнотоварного виробника і ПЗМ?

- забезпечувати отримання та введення в обіг безпечного сирого молока в межах своєї відповідальності

Які основні регуляторні вимоги діяльності дрібнотоварних виробників і ПЗМ?

- ✓ Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»
- ✓ Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»
- ✓ Вимоги до безпечності та якості молока і молочних продуктів
Наказ Мінагрополітики від 12.03.2019 р. №118
- ✓ **Ветеринарні та санітарні вимоги до пунктів закупівлі молока від тварин, які утримуються в особистих селянських господарствах**
Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики від 21.03.2002 року № 18
- ✓ **Ветеринарні та санітарні вимоги до особистих селянських господарств - виробників сирого товарного молока**
Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики від 5.04.2002 року № 17
- ✓ ДСТУ 3662:2015 Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови.

Чинні вимоги до ПЗМ

Наказ № 18:

2.1. Закупівля молока від тварин, які утримуються в особистих селянських господарствах, повинна здійснюватися лише на відповідно обладнаному пункті

Відповідно обладнаний пункт це - окреме приміщення, забезпечене:

- водою, каналізацією, електрикою, опаленням;
- необхідним обладнанням: столи, шафи, посуд, реактиви та матеріали для досліджень, ваги, прилади, потрібні для визначення якості молока, охолоджувач, водонагрівач, рукомийник і т.п.;
- розподілене на відділи:
приймання молока, зберігання молока, санітарної обробки молочного посуду.

Правильно чи ні?

А так безпечно?

Чому чинне регулювання не ефективне?

Чинним регулюванням для пунктів досі передбачені застарілі та/або норми, які створюють перешкоди для діяльності та отримання безпечного молока.

Наприклад, Наказ № 18 встановлює:

1. “Підлога кімнат має бути з твердим покриттям, стіни облицьовані керамічною плиткою на висоту не менше 1,8 м.”
  2. У п.3.3. “Молоко одразу після доїння та прийому на пункті закупівлі має піддаватися охолодженню та фільтрації.”
- та у п.3.4 “При прийманні пунктом молоко повинно мати температуру 6-10 град. С” а потім у цьому ж п.3.4 зазначено “Молоко, що відповідає вимогам гатунку "Екстра", вищого, першого та другого гатунків, з температурою вище 10 град. С приймається за домовленістю сторін як неохолоджене.”

Немає спеціального переліку питань для проведення інспектування!

Яке рішення було прийнято, щоб урегулювати це питання?

Підготовка «Вимог до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення його в обіг», які об'єднують вимоги наказів 17 та 18, з метою:

- встановлення чіткого шляху надходження молока на переробку від дрібнотоварного виробника;
- спростити вимоги для дрібнотоварних виробників молока і ПЗМ та позбавити їх необхідності дотримуватися надмірних та застарілих норм;
- узгодити та синхронізувати застосування Вимог до дрібнотоварного виробництва і ПЗМ із Вимогами до безпечності та якості молока та молочних продуктів;
- створити «фундамент» для підготовки спеціального переліку питань для інспектування.

Проект «Вимог до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення його в обіг»

1. Вимоги до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення його в обіг (далі - Вимоги) встановлюють **гігієнічні вимоги до первинного виробництва сирого молока від тварин, які утримуються дрібнотоварними виробниками, пунктів збирання (закупівлі) сирого молока, а також умови введення сирого молока в обіг як харчового продукту, окрім продажу кінцевим споживачам (далі – введення в обіг) .**
2. Ці Вимоги є обов'язковими для виконання **дрібнотоварними виробниками, пунктами збирання (закупівлі) сирого молока та державними ветеринарними інспекторами, уповноваженими особами Компетентного органу (офіційними ветеринарними лікарями, уповноваженими ветеринарами) та ліцензованими спеціалістами ветеринарної медицини.**

Проект «Вимог до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення його в обіг»

Вводиться термін:

- **дрібнотоварний виробник сирого молока** - оператор ринку, який утримує **не більше 5 голів ВРХ (корів) та/або 50 овець та кіз**, провадить діяльність з метою або без мети отримання прибутку та займається первинним виробництвом та реалізацією сирого молока, яке отримане в результаті такого первинного виробництва;

не більше 5 голів корів

Проект «Вимог до дрібнотоварного виробництва сирого молока, пунктів збирання (закупівлі) та введення його в обіг»

Вимоги до дрібнотоварних виробників

Безпечне і якісне
молоко

Молокопереробне
підприємство

- Вимоги до приміщень для утримання тварин та території
- Вимоги щодо догляду за тваринами, їх доїння та первинної обробки молока
- Заходи щодо забезпечення здоров'я та благополуччя тварин й контролю зоонозів

- Вимоги до Пунктів
- Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

Вимоги до Пунктів

- ✓ Заготівля молока від тварин, які утримуються дрібнотоварними виробниками, повинна здійснюватися лише на відповідно облаштованому Пункті.
- ✓ Кожен Пункт повинен отримати експлуатаційний дозвіл у відповідності до вимог статті 23 Закону України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”.

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- ✓ **Змішування молока поза межами Пункту, в тому числі шляхом прямого збору (зливання) до транспортних ємностей заборонено.**
- ✓ Сире молоко, прийняте у спосіб, що не відповідає цим Вимогам, підлягає утилізації відповідно до вимог Закону України “Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною”

Вимоги до Пунктів

- ✓ На Пункті, незалежно від форми власності, повинні бути розроблені, введено в дію та застосовуватись постійно діючі процедури, що засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках, в тому числі спрощеного підходу. Документація повинна бути доступна під час здійснення заходів державного контролю.

Вимоги до Пунктів

- ✓ Пункт повинен бути розміщений в окремому приміщенні та бути забезпеченим водопостачанням, каналізацією, опаленням і електроенергією у відповідності до діючих будівельних та санітарних норм і правил.
- ✓ За відсутності централізованої каналізації Пункт обладнують локальними очисними спорудами. Допускається використання закритих вигрібних ям облаштованих відповідно до встановлених вимог.
- ✓ Вода, що використовується на Пункті, має відповідати вимогам, установленим до води питної.

Вимоги до пунктів

Розмір приміщення повинен дозволити:

- вільно розмістити обладнання
- виконати технологічні операції:
  - прийому молока
  - лабораторні аналізи
  - охолодження
  - санітарної обробки молочного посуду

Вимоги до пунктів

Підлога та стіни кімнат мають легко митися, не вбирати вологу та бути стійкими до дезінфекційних засобів.

Вимоги до пунктів

✓ Оператор ринку забезпечує Пункт необхідним обладнанням, приладами, необхідною кількістю ємностей для зберігання молока, реактивами, витратними матеріалами, мийними та дезінфекційними засобами, а також інформаційними матеріалами: копіями нормативно-правових актів, методичних настанов, інструкцій тощо.

✓ Ємності для зберігання молока мають бути виготовленими із матеріалів, що дозволені для контакту з харчовими продуктами.

Вимоги до пунктів

Приймальником молока повинен бути:

- ✓ працівник Пункту, який пройшов відповідне навчання щодо процедури приймання, обліку молока та визначення його показників.
- ✓ усі працівники Пункту повинні мати особисті медичні книжки і систематично проходити обов'язкові профілактичні медичні огляди у встановленому законодавством порядку.
- ✓ персонал Пункту повинен працювати у спеціальному чистому одязі та робити це таким чином, щоб унеможливити забруднення молока сторонніми механічними домішками і предметами, в тому числі волоссям.

Вимоги до пунктів

Які вимоги до документації?

паперові журнали:

- ✓ пронумеровані
- ✓ прошнуровані
- ✓ скріплені печаткою уповноваженої особи Компетентного органу, який здійснює державний нагляд за діяльністю Пункту.

електронні журнали:

- ✓ відповідальний працівник Пункту має бути готовим **довести достовірність внесених до них даних**, зокрема, але не виключно:
  - що застосовувана електронна версія журналів має належний захист від внесення неправдивих даних,
  - що фіксуються всі спроби зміни показників,
  - є можливість переглядати та співставляти записи на будь яку дату.

Вимоги до Пунктів

- Журнал обліку ветеринарно-санітарних та коригувальних заходів

Такий Журнал має бути доступний під час здійснення заходів державного контролю

ЖУРНАЛ*

обліку ветеринарно-санітарних та коригувальних заходів

(належність Пункту, № експлуатаційного дозволу)

Населений пункт, район

Приймальник пункту

(прізвище, ім'я, по батькові)

Уповноважена особа Компетентного органу, яка обслуговує Пункт

(прізвище, ім'я, по батькові)

стор. 1

№	Дата	Короткий опис ветеринарно-санітарного та коригувального заходу	Підпис відповідального працівника Пункту
1.	2.	3.	4.

стор. 2

Термін виконання заходу	Зміст виконаної роботи	Підпис завідуючого Пунктом	Примітка
5.	6.	7.	8.

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- Журнал обліку виробників сирого товарного молока

ЖУРНАЛ
обліку виробників сирого молока *

(належність пункту збору і заготівлі молока, № експлуатаційного дозволу)

(назва населеного пункту, району)

№	П.І.П. власника	Адреса дрібнотоварного виробника де утримується тварина	Ідентифікаційний номер тварини	Відмітки про дослідження на приховані форми маститу	Примітки
1.	2.	3.	4.	5.	6.

звітність подається керівнику робочої групи НАССР переробної потужності **щомісяця, або у інший термін, встановлений внутрішньою процедурою**

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- Пункт **збирає (закупує) молоко лише за умов благополуччя щодо заразних хвороб тварин** та дотримання чинних ветеринарних вимог.
- Компетентний орган, у зоні діяльності якого Пункт здійснює заготівлю молока, після кожного проведеного діагностичного дослідження тварин відповідної території, надає відповідальному працівнику Пункту списки дрібнотоварних виробників, тварини яких позитивно реагують на внутрішньошкірне введення туберкуліну, серопозитивних на бруцельоз, лейкоз тощо, із зазначенням ідентифікаційних номерів таких тварин та обмежень щодо приймання молока від них.

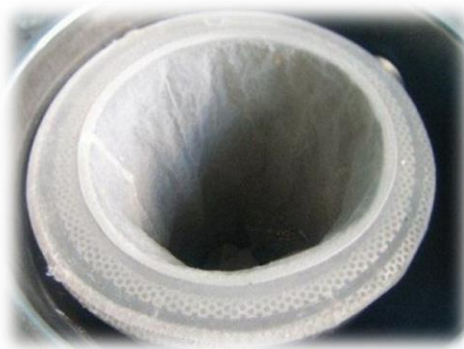

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

Прийняте на Пункт молоко має:

- мати температуру **не вище 6-10°C**
  - може мати температуру **вище 10°C**, якщо загальний час від доїння до прибуття на Пункт становить не більше 2 годин
  - фільтруватися
  - охолоджуватися
- } відповідно пунктів 5 і 7 розділу V Вимог до безпеки та якості молока і молочних продуктів

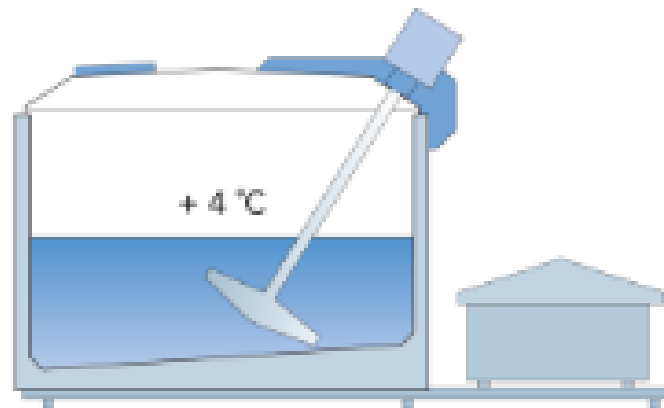

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

Збірне молоко для введення в обіг повинно:

- ✓ відповідати пункту **пункту 5 розділу V** Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів (наказ №118/2019 враховуючи Наказ Мінекономіки №2760 від 24.12.2020)

молоко збирається <u>ЩОДНЯ</u> , то охолоджувати до температури	молоко збирається <u>РІДШЕ НІЖ ОДИН РАЗ НА ДОБУ</u> , то охолоджувати до температури
не вище ніж 8 °C	не вище ніж 6 °C

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

Збірне молоко для введення в обіг повинно бути:

- ✓ незбираним;
- ✓ відповідати критеріям, зазначеним в **пункті 2 розділу II** Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів (наказ №118/2019 враховуючи Наказ Мінекономіки №2760 від 24.12.2020)

Станом на:	ЗБЗ, тис. КУО/мл (мінімум 2 рази на місяць)	КСК, тис./мл (мінімум 1 раз на місяць)	Точка замерзання	Залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих)
01.01.2020	500 (середнє геометричне за двомісячний період)	500 (середнє геометричне за тримісячний період)	-0,52 °C	не виявлено
01.01.2023	300 (середнє геометричне за двомісячний період)	400 (середнє геометричне за тримісячний період)	-0,52 °C	не виявлено
01.01.2024	100 (середнє геометричне за двомісячний період)	400 (середнє геометричне за тримісячний період)	-0,52 °C	не виявлено

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- ✓ оператор ринку зобов'язаний **розробити та впровадити процедури періодичної перевірки сирого молока** для визначення рівня:
  - загального бактеріологічного забруднення (ЗБЗ)
  - кількості соматичних клітин (КСК)
- ✓ дотримання критеріїв перевіряється репрезентативною кількістю зразків молока, відібраних рандомізованим методом з ємності для зберігання на Пункті
- ✓ Якщо за результатами такої перевірки виявляється невідповідність, оператор ринку має негайно повідомити про це компетентний орган

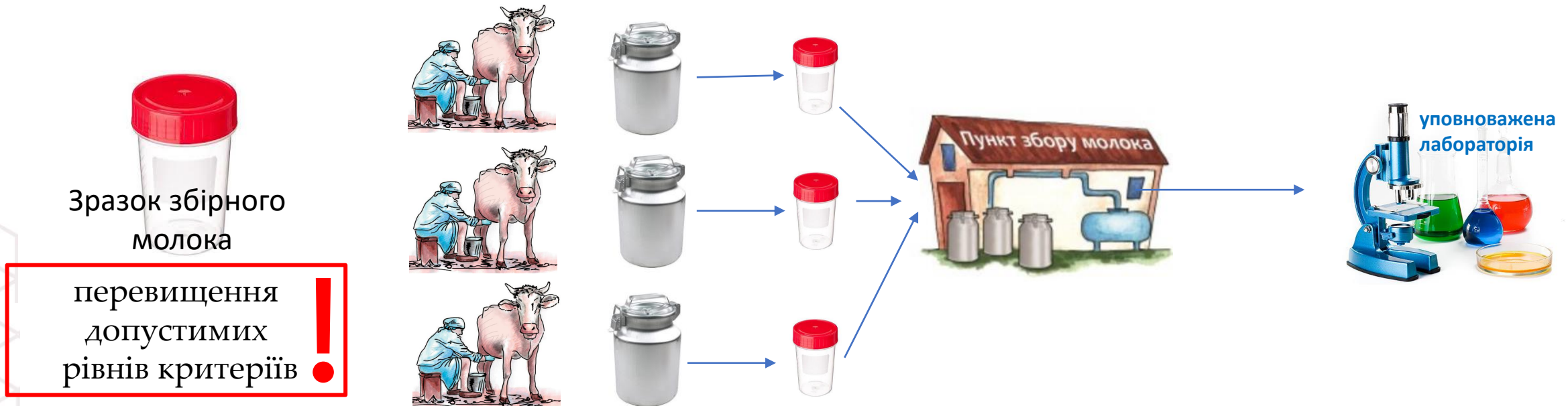

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- ✓ Дослідження зразків сирого молока від кожного дрібнотоварного виробника проводяться в разі перевищення допустимих рівнів критеріїв за результатами лабораторних досліджень (випробувань) зразків збірного молока, про що ведуться відповідні записи.

Для цього від партії молока, яке підготовлене дрібнотоварним виробником для транспортування до Пункту, після його перемішування відбирають згідно чинних правил відбору зразків не менш як 250 см³ в окремий стерильний посуд з кришкою, на етикетці зазначають назву/прізвище виробника, дату і час відбору зразка. У цей самий час фіксують температуру молока.

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- Результати досліджень записують у відповідний **Журнал результатів досліджень сирого молока**

ЖУРНАЛ
результатів досліджень сирого молока

(належність пункту збору і заготівлі молока, № експлуатаційного дозволу)

(назва населеного пункту, району)

Початок _____
Кінець _____

стор. 1

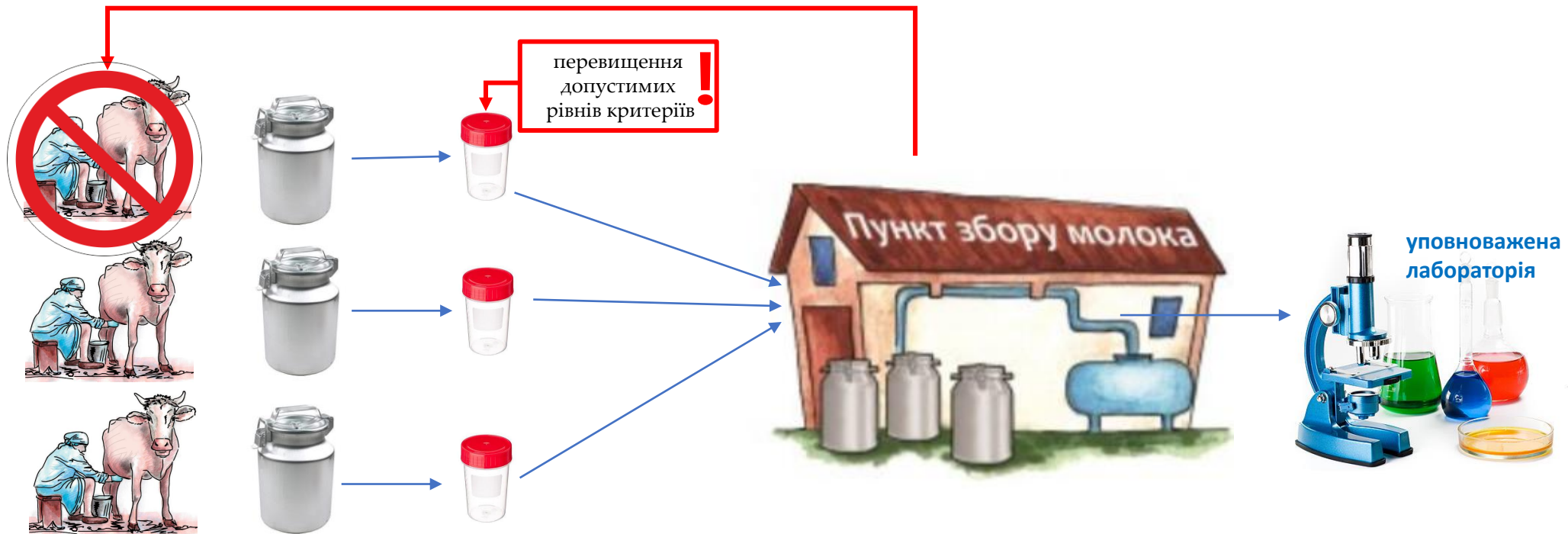
№	Дата проведення дослідження	Виробник (П.І.П., адреса)	Походження молока* (спосіб доїння, молоко від однієї тварини чи декількох, ідентифікаційні номери тварин)
1.	2.	3.	4.

стор. 2

Показники, на які проводяться дослідження										
Консистенція	Смак	Колір	Температура °C	Кислотність °T	Густина	Масова частка жиру %	Масова частка білку %	Загальна бак. Забрудненість (кількість мікроорганізмів) тис/мл	Загальна кількість соматичних клітин тис/мл	Залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих)
5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- ✓ Якщо за результатами досліджень виявляється невідповідність, Пункт має негайно повідомити про це дрібнотоварного виробника і приймання молока від таких дрібнотоварних виробників забороняється, про що робиться відмітка у графі "Примітка" Журналу результатів досліджень сирого молока.

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

- ✓ На Пункті здійснюється перевірка кожної партії молока, яка відвантажується на переробну потужність для подальшого поводження з сирим молоком. Відповідні результати заносяться до Журналу результатів досліджень сирого молока та товаротранспортної накладної. У разі необхідності на Пункті залишаються контрольні зразки від партії.

Визначення основних параметрів молока:

- температури
- чистоти
- густини
- кислотності
- жиру
- білку
- точки замерзання
- сухого знежиреного молочного залишку (СЗМЗ)
- % добавленої води
- вмісту соматичних клітин

Вимоги щодо збирання (закупівлі) молока Пунктом, первинної обробки молока та ведення в обіг

Збірне молоко може транспортуватися виключно до переробної потужності для подальшої термічної обробки **НВ!** за виключенням виготовлення продуктів дитячого харчування.

Безпечне і якісне
молоко з Пункту

молокопереробне
підприємство

дитяче харчування

Державний контроль за діяльністю ПЗМ

- відбувається згідно ЗУ про державний контроль 2042 з використанням переліку питань шляхом

➤ Інспектування

➤ Аудиту

Наказ Мінагрополітики від 8.08.2019 №447

Наказ Мінагрополітики від 8.08.2019 №446

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАКАЗ

08.08.2019 № 447

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
23 серпня 2019 р.
за № 963/33934

Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно додержання операторами ринку вимог законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин

Відповідно до [пункту 1 частини першої](#) статті 6 та [частини сьомої](#) статті 18 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [форму акта](#), складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно додержання операторами ринку вимог законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАКАЗ

08.08.2019 № 446

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 серпня 2019 р.
за № 980/33951

Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення заходу державного контролю у формі аудиту постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP

Відповідно до [пункту 1 частини першої](#) статті 6 та [частини сьомої](#) статті 18 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [форму акта](#), складеного за результатами проведення заходу державного контролю у формі аудиту постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP, що додається.

2. Директорату безпечності та якості харчової продукції забезпечити в установленому порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

Державний контроль за діяльністю ПЗМ

- відбувається згідно ЗУ про державний контроль 2042 з використанням переліку питань шляхом
  - інспектування

Наказ Мінагрополітики від 23.08.2019 №447

III. Гігієнічні вимоги до потужностей, на яких здійснюється виробництво та/або обіг харчових продуктів

IV. Гігієнічні вимоги до приміщень, де обробляються або переробляються харчові продукти

VI. Гігієнічні вимоги до транспортних засобів

VII. Гігієнічні вимоги до обладнання та інвентарю, з якими контактують харчові продукти

VIII. Гігієнічні вимоги під час поводження з харчовими відходами (неїстівні субпродукти та інші залишки)

IX. Гігієнічні вимоги щодо постачання води

X. Вимоги до гігієни персоналу потужностей, який працює у зоні поводження з харчовими продуктами

XI. Гігієнічні вимоги до харчових продуктів

Головна мета змін

Затвердження
Вимог та
включення до
переліку питань
спеціальних
питань на
перевірку вимог
додрібнотоварного
виробництва і ПЗМ

Покращить
ефективність і
прозорість
здійснення
перевірок за
дотриманням
вимог

Запровадить
ефективне
державне
регулювання та
сприятиме
виробництву
безпечного
молока

Я п'ю українське молоко,
тому, що довіряю!

Дякуємо за увагу!

